

Н.МАРАДИК (Ужгород)

ОСОБЛИВОСТІ ПАРТІЙНОЇ СТРУКТУРИЗАЦІЇ ЄВРОПЕЙСЬКОГО ПАРЛАМЕНТУ

Європейський Парламент є виборним органом, що представляє громадян Європейського Союзу (далі – ЄС). Європейський Парламент (названий у Римському договорі Асамблеєю) був створений у 1957 році, однак він не вважався демократичним органом у повному значенні цього слова, оскільки складався з представників країн ЄС, які мали бути членами національних парламентів. Відповідно, як невиборний орган він спочатку мав лише консультативні й контролюючі функції. Ситуація змінилася після запровадження у 1979 році прямих виборів до Європейського Парламенту. З того часу повноваження цього органу поступово почали розширюватися. Так Маастрихтський договір 1992 року закріпив провідне місце Парламенту серед інших інституцій, створених в рамках ЄС. Ще міцнішим статус Європейського Парламенту став після ухвалення Ніццького договору на початку 2001 року. Наразі Парламент виконує такі основні функції [8, с.25]:

1. Розглядає пропозиції Комісії і, разом з Радою, бере участь у законодавчому процесі, у деяких випадках як законотворчий орган через численні процедури (процедура спільного прийняття рішень, процедура співпраці, узгодження, консультативний висновок тощо).
2. Здійснює контроль за діяльністю Союзу шляхом підтвердження призначень Комісії (та завдяки наявності права

висловлювати їй вотум недовіри), а також шляхом направлення письмових та усних запитів до Комісії та Ради.

3. Разом з Радою має бюджетні повноваження щодо голосування з питань прийняття річного бюджету (оскільки підпис Президента Парламенту є необхідною умовою для набрання чинності бюджету) та нагляду за його виконанням.
4. Призначає Омбудсмана, уповноваженого розглядати скарги, що надходять від громадян Союзу з приводу порушень в діяльності інституцій та органів Співтовариства.
5. Може створювати тимчасові комітети з розслідування, чії повноваження не обмежуються вивченням діяльності інституцій ЄС, а поширюється на діяльність країн-членів з впровадження політики Співтовариства.

У даному контексті слід відзначити, що хоча як і раніше Європарламент не може ініціювати нове „законодавство”, його вплив на законодавчий процес помітно зріс, розширилися також консультативні і наглядові функції. У цілому ж Європарламенту додалися скоріше функції обмежуючого, негативного характеру. Водночас, депутати Європарламенту здійснюють свою діяльність відповідно до принципу „вільного мандата”. Вони не зв'язані ні з наказами виборців, ні з вказівками фракцій. Депутати кожної політичної групи зобов'язані голосувати, керуючись власною позицією. Депутатські привілеї, що включають в себе правила імунітету, а також матеріальну винагороду за роботу, значною мірою схожі на привілеї національних парламентів. Однак Європарламент не можна розглядати як аналогічну національним парламентам інституцію, бо він не обирає уряд, який би діяв на рівні ЄС і вважався структурою, яка може вважатись урядом у повному розумінні цього слова. Це дає підстави стверджувати, що повноваження Європейського Парламенту на сучасному етапі є досить обмеженими і саме це не дозволяє йому ефективно функціонувати та стати авторитетним інститутом ЄС.

З 1979 року члени Європейського Парламенту обираються строком на п'ять років безпосередньо загальним голосуванням. Визначення часу виборів входить у компетенцію Ради, яка зобов'язана попередньо заслухати думку Європарламенту. Конкретна дата виборів у кожній державі-члені (в межах від четверга до неділі в тиждень, установлений для виборів) встановлюється нею самою. Якщо вибори в країні-учасниці проводяться в два тури, то перший тур має бути намічений саме на даний проміжок часу.

Оскільки розробити єдиний порядок проведення виборів у всіх державах-членах поки не вдалося, то кожна держава-учасниця Європейського Союзу самостійно визначає порядок виборів до Європарламенту. Проте, країна-учасниця зобов'язана узгоджувати з ЄС своє законодавство, що стосується виборів до Європарламенту. Підходи щодо типу виборчої системи схожі, але певні відмінності все ж таки існують. У більшості країн діє певна модифікація пропорційної виборчої системи, винятком є тільки Великобританія, де діє мажоритарна виборча система [6, с.53].

Кожна держава-член має свою встановлену квоту на представництво у Європейському Парламенті. Рівень представництва країн-учасниць у Європарламенті залежить не лише від кількості населення кожної з них, але й від її впливу на вирішення спільних проблем. При цьому невеликі держави отримують дещо більше місць, ніж мали б отримати за умови пропорційного представництва.

Кількість членів Європарламенту в період з 1979 по 2009 роки постійно збільшувалася. Якщо у 1979 році Європейський Парламент налічував 410 представників, то в 1984 році, після вступу до Євросоюзу Греції, його чисельність складала вже 434 особи, тобто була збільшена на 24 депутати. Після приєднання у 1987 році Іспанії та Португалії чисельність депутатів становила 567, у 1994 році вона залишалась незмінною, але вже після вступу до ЄС у 1995 році Австрії, Фінляндії та Швеції знову збільшилась на 58 місць і таким чином загальна кількість становила 626 депутатів. Після виборів до Європарламенту в 1999 році кількість депутатів від 15 держав-членів становила 626 осіб. У результаті чергових виборів до Парламенту в 2004 року та з приєднанням 10 нових країн його склад налічував 732 члени. Наразі Європейський Парламент представляє інтереси громадян 27 держав-членів ЄС, а його склад налічує 736 депутатів. Згідно з проектом Договору про запровадження Конституції для Європи кількість місць в Європейському Парламенті у 2014 році буде збільшена до 750 [6, с.45].

Регламентом Європейського Парламенту визначено, що обрані депутати формують політичні групи (фракції), які створюються не за принципом національної чи національно-територіальної приналежності, а на основі спільних політичних інтересів. Договір підкреслює, що політичні групи, які створюються на європейському рівні, є важливим фактором інтеграції всередині Союзу. Політична група має включати депутатів більше, ніж однієї країни. Мінімальна кількість членів для створення політичної групи: 23 особи, якщо група складається з представників 2-х держав; 18 – якщо складається з представників 3-х країн; 14 – якщо до її складу входять представники 4-х і більше країн. При цьому забороняється членство в іншій політичній групі.

Формування політичних угруповань зумовлює виникнення потужних європейських політичних осередків, які політично структурують не тільки Європейський Парламент, але й парламенти держав-членів, розвиваючи при цьому підходи до міжнародної політичної партії як результату європейської інтеграції.

На думку вітчизняного історика А.Кудряченка, у рамках Європарламенту сьогодні сформувались та існують наднаціональні політичні об'єднання. Формування сімей політичних партій можна простежити на основі партійно-політичної структуризації Європейського Парламенту. У 1953 році в Європарламенті було створено три групи політичних партій, які й стали ядром для формування партійної системи об'єднаної Європи [7, с.217]:

1. Консерваторів – об'єднання європейських правоцентристів, таких як французькі голлісти, західнонімецькі та італійські демократичні християни, представники народних, християнсько-демократичних, соціал-християнських, католицьких партій.
2. Соціалістів – об'єднання європейських лівоцентристів, зокрема Французької соціалістичної партії, Соціал-демократичної партії Німеччини, Італійської соціалістичної робочої партії.
3. Лібералів, яка включала представників партій центристського та ліберального спрямування.
4. Вибори 1979 та 1984 років дали можливість сформувати єврофракції екологів та регіоналів. У 1989 році свої фракції організували праві та ліві соціалісти. Тоді ж відбулося об'єднання всередині фракції консерваторів

представників народних та демократичних партій. Після 1994 року екологісти та регіонали об'єдналися, а в 1999 році з'явилася нова фракція „євроскептиків”. У 2007 році сформувалася фракція крайніх правих (Національний фронт).

Варто наголосити на тому, що певною проблемою залишається врегулювання правового статусу політичних партій в Європарламенті, про що свідчить відсутність на наднаціональному рівні чіткого механізму функціонування транснаціональних політичних партій. Основними цілями європейських партій є насамперед втілення волі громадян Союзу, а в ідеалі – це формування європейської свідомості, ухвалення у виборчих програмах спільних дій, а також взаємодія з національними партіями держав-членів та партіями зі статусом спостерігача з інших європейських країн. Практична діяльність європейських партій зосереджується на розробці виборчих програм, основних напрямів у роботі фракцій в складі Європейського Парламенту, узгодженні позицій між керівниками партій та лідерами урядів напередодні засідань Європейської Ради, а також на інформуванні засобів масової інформації про свою діяльність та позицію в органах ЄС.

Для розуміння політичних процесів, які вплинули на конфігурацію партійної системи Європейського Союзу, пропонуємо розглянути результати виборів до Європейського Парламенту.

Перші прямі вибори до Європейського Парламенту відбулися в 1979 році. Вони стали одним з ключових моментів європейської інтеграції та визначною подією в історії минулого століття, адже проведення прямих виборів до Європейського Парламенту було важливою передумовою перетворення Парламенту з переважно консультативного органу в представницький законодавчий інститут Європейського Союзу.

За результати виборів розстановка сил у Європейському Парламенті була наступною: Група соціалістів (Socialist Group) – 112 мандатів, Група Європейської народної партії (християнсько-демократична група) (Group of the European People's Party (Christian-Democratic Group)) – 108, Група європейських демократів (European Democratic Group) – 63, Група комуністів та їх адептів (Communist and Allies Group (SF, Ind. Sin.)) – 44, Група лібералів та демократів (Liberal and Democratic Group) – 40, Група європейських прогресивних демократів (Group of European Progressive Democrats) – 22, Група технічної координації та захисту незалежних груп та членів (Group for the Technical Coordination and Defence of Independent Groups and Members) – 11, незалежні кандидати – 10[10].

У Парламенті було створено сім політичних груп, найвпливовішими з яких були соціалісти, християнські-демократи та європейські демократи. Саме після виборів 1979 року розпочалася „ера панування” європейських соціалістів, яка тривала упродовж двадцяти років.

У 1984 році Група соціалістів (Socialist Group) отримала вже 130 парламентських крісел, Група Європейської народної партії (християнсько-демократична група) (Group of the European People's Party (Christian-Democratic Group)) – 110, Група європейських демократів (European Democratic Group) – 50, Група комуністів та їх адептів (Communist and Allies Group (SF, Ind. Sin.)) – 41, Група ліберально-демократичних реформістів (Liberal and Democratic Reformist Group) – 31, Група європейського демократичного альянсу (Group of the European Democratic Alliance) – 29, Група „Веселка” (об'єднання зелених, лівих та незалежних депутатів) (Rainbow Group: Federation of the Green Alternative European Links, Agelev-Ecolo, the Danish People's Movement against Membership of the European Community and the European Free Alliance in the European Parliament) – 20, Група європейських правих (Group of the European Right) – 16, незалежні кандидати – 7 [10].

Дані вибори практично не змінили співвідношення сил в Європарламенті. Першу позицію знову зайняла Група соціалістів, зберегли свій вплив також Група Європейської народної партії (християнсько-демократична група) та Група європейських демократів. Однак в Парламенті цього скликання вже не було представників від Групи європейських прогресивних демократів та Групи технічної координації та захисту незалежних груп та членів. Натомість було створено Групу європейського демократичного альянсу, Групу „Веселка”, котра об'єднала в своїх рядах зелених та лівих, а також Групу європейських правих.

Чергові вибори до Європейського Парламенту, які відбулися в 1989 році засвідчили симпатії електорату до представників „лівих” політичних сил і соціалістичної доктрини суспільного устрою. В той же час припиняє своє існування Група комуністів та їх адептів, що підтверджує загальноєвропейську тенденцію втрати привабливості комуністичної ідеології. Незважаючи на європейський „лівий марш”, значну підтримку виборців отримує правоцентриська Група Європейської народної партії, на третю позицію виходить Група ліберально-демократичних реформістів.

Результати виборів були яскравим свідченням вищенаведених фактів: Партія європейських соціалістів (Party of European Socialists) – 180 депутатських мандатів, Група Європейської народної партії (християнсько-демократична група) (Group of the European People's Party (Christian-Democratic Group)) – 121, Група ліберально-демократичних реформістів (Liberal and Democratic Reformist Group) – 49, Група європейських демократів (European Democratic Group) – 34, Група зелених (The Green Group in the European Parliament) – 30, Група Європейських об'єднаних лівих (Group for the European United Left) – 28, Група Європейського демократичного альянсу (Group of the European Democratic Alliance) – 20, Група європейських правих (Group of the European Right) – 17, Об'єднання лівих (Left Unity) – 14, Група „Веселка” (об'єднання зелених, лівих та незалежних депутатів) (Rainbow Group: Federation of the Green Alternative European Links, Agelev-Ecolo, the Danish People's Movement against Membership of the European Community and the European Free Alliance in the European Parliament) – 13, незалежні кандидати – 12 [10].

Наслідком проведення виборів до Європарламенту у 1994 році було утворення дев'ятох політичних груп: Партія європейських соціалістів (Party of European Socialists) – 198 мандатів, Європейська народна партія/Європейські демократи (European People's Party–European Democrats) – 156, Група Європейської ліберально-демократичної та реформістської партії (Group of the European Liberal, Democrat and Reform Party) – 44, Федеральна група Європейських об'єднаних лівих (Confederal Group of the European United Left) – 28, Група „Вперед, Європа” (Groupe Forza Europa) – 27, Група Європейського демократичного альянсу (Group of the European Democratic Alliance) – 26, Група зелених (The Green Group in the European Parliament) – 23, Група Європейського радикального альянсу (Group of the European Radical Alliance) – 19, Група „Європа націй” (Europe of Nations Group(Coordination Group)) – 19, незалежні кандидати – 27 [10].

Своє беззаперечне лідерство продемонстрували соціалісти, які з цього часу змінили свою назву з Групи соціалістів на Партію європейських соціалістів. Друге місце за вже ustalеною традицією зайняла Європейська народна партія, також суттєво посилили свої позиції партії „правого” спрямування. Крім того, слід відзначити, що у порівнянні з 1989 роком вдвічі збільшилася група незалежних депутатів. Цим самим в Європейському Парламенті було створено прецедент, який повторився у 2004 та 2009 роках.

За результатами виборів 1999 року Європейська народна партія/Європейські демократи (European People's Party–European Democrats) отримала 233 депутатські мандати, Партія європейських соціалістів (Party of European Socialists) – 180, Група Європейської ліберально-демократичної та реформістської партії (Group of the European Liberal, Democrat and Reform Party) – 50, Група зелених/Європейський вільний альянс (Group of the Greens/European Free Alliance) – 48, Група Європейських об'єднаних лівих/Північні зелені ліви (Confederal Group of the European United Left/Nordic Green Left) – 42, Група „Союз за Європу націй” (Union for Europe of the Nations Group) – 30, Технічна група незалежних членів (Technical Group of Independent Members - mixed group) – 18, Група за Європу демократій та різноманіття (Group for a Europe of Democracies and Diversities) – 16, незалежні кандидати – 9 [10].

За підсумками виборів вперше з 1979 року соціалісти, одержавши всього 180 місць, втратили провідні позиції в Європарламенті. Найпотужнішу групу сформувала Європейська народна партія. Однак проблемою цієї політичної групи того періоду було те, що вона поєднувала депутатів з діаметрально протилежними точками зору на майбутнє Європейського Союзу: від євроскептиків (англійці й у меншому ступені французи) до прихильників поглиблення інтеграції.

Поразка соціалістів і соціал-демократів, що перебувають при владі в більшості держав-членів Європейського Союзу виглядала парадоксальною. На думку експертів, причиною фіаско соціалістів у Європарламенті стало невдоволення громадян країн-учасниць ЄС політичним курсом національних політичних партій, які сповідують дану ідеологію [2, с.145]. Адже симпатії електорату при виборі депутатів Європейського Парламенту визначаються насамперед національною мотивацією. У цілому у відносному вигрaші виявилися опозиційні та невеликі нетрадиційні партії. Варто відмітити і той факт, що євроскептики зуміли не тільки зберегти свої позиції, а й дещо збільшили число мандатів.

Шості вибори до Європарламенту, які відбулися у 2004 році не змінили розподілу політичних сил і показали, що партії й політики правоцентристського спрямування тривалий час залишаються найпопулярнішими серед громадян ЄС. Як і в Парламенті минулого скликання, політична група Європейської народної партії є найчисленнішою і до того ж єдиною, в якій репрезентовані депутати з усіх 25 країн-членів ЄС. Традиційні опоненти правоцентристів – соціалісти знову посіли друге місце. Зменшилася кількість інших лівих та зелених, більше як вдвічі зросла кількість незалежних депутатів.

Обраний у червні 2004 року, Європейський Парламент за партійною ознакою структурований наступним чином: Європейська народна партія/Європейські демократи (European People's Party–European Democrats) має 268 місць, Партія європейських соціалістів (Party of European Socialists) – 200, Альянс лібералів та демократів за Європу (Group of the Alliance of Liberals and Democrats for Europe) – 88, Група зелених/Європейський вільний альянс (Group of the Greens/European Free Alliance) – 42, Група Європейських об'єднаних лівих/Північні зелені ліви (Confederal Group of the European United Left/Nordic Green Left) – 41, Група Незалежність/Демократія (Independence/Democracy Group) – 37, Група „Союз за Європу націй” (Union for Europe of the Nations Group) – 27, незалежні кандидати – 29 місць [10].

Такий розподіл сил у парламенті відбиває настрої громадян держав-членів ЄС. Поразка правлячих партій у своїх країнах пояснюється тим, що громадяни використали вибори до Європарламенту як протест проти політики своїх національних урядів (зокрема така ситуація склалась у Німеччині, Австрії, Франції тощо). У багатьох державах-членах виборці несподівано віддали свої голоси за партії, які доволі скептично ставляться до ідеї розбудови Європейського Союзу. Тому одним з важливих показників виборів 2004 року стала справжня інвазія в Європейський Парламент політичних сил та діячів, які відверто критикують процес євроінтеграції у його нинішньому вигляді. Євроскептики та єврокритики, які поділяють переважно націоналістичні позиції, отримали нагоду гучніше задекларувати свої погляди у новому складі Європейського Парламенту [1, с.4].

Вибори в Європарламент 2009 року вперше проходили одночасно в 27 країнах. Згідно з результатами, правоцентристська Група Європейської народної партії (християнські демократи) (Group of the European People's Party (Christian Democrats)) отримала 265 мандатів, їх основний суперник – Група Прогресивного альянсу соціалістів та демократів (Group of the Progressive Alliance of Socialists and Democrats in the European Parliament) представлена в парламенті 184 депутатами. Група Альянсу лібералів та демократів за Європу (Group of the Alliance of Liberals and Democrats for Europe) отримала 84 місць, Група Зелених/Європейський Вільний Альянс (Group of the Greens/European Free Alliance) – 55, Група Європейських консерваторів та реформістів (European Conservatives and Reformists Group) – 54, Група Європейських об'єднаних лівих/Північні зелені ліви (Confederal Group of the European United Left/Nordic Green Left) – 35, Група „Європа за свободу та демократію”(Europe of Freedom and Democracy Group) – 32, незалежні кандидати – 27 [10].

Таким чином, вибори 2009 року до Парламенту ЄС знову закінчилися перемогою правоцентристських сил, які в Європейському Парламенті об'єднуються здебільшого у фракції Європейська народна партія/Європейські демократи. Цей результат можна вважати справжнім політичним парадоксом. У першу чергу це пов'язано з атмосферою економічної кризи: за логікою партії правої та правоцентристської політичної орієнтації не повинні мати значної популярності серед пересічних громадян, навіть якщо враховувати, що традиційна практика партій може в сучасних умовах відрізнятись від того, що від неї очікують з огляду на її ідеологічну спрямованість. Адже в умовах зростання рівня безробіття, падіння рівня доходів громадян більш привабливими для виборця мають виглядати програми лівих політичних сил, насамперед з економічної причини (збільшення ролі держави у регулюванні економіки та процесів виробництва).

Першим поясненням програшу лівих сил на виборах можуть бути недостатньо ефективні виборчі кампанії самих лівих, які не змогли вдало використати контекст економічної ситуації в європейських країнах. Адже навіть у країнах, де Європейська народна партія не користується популярністю, голоси лівого електорату відійшли до зелених. Крім того, такими

результатами голосування виборці оцінили ефективність своїх національних урядів, позаяк вибори до Європарламенту є своєрідним індикатором довіри громадян до діяльності національних урядів [3, с.5].

Слід зазначити, що в ході виборів до Європейського Парламенту 2009 року надзвичайно виразно постала ще одна важлива проблема – низький інтерес населення до виборів у Європарламент порівняно з національними виборами. Так, у перших виборах до Європейського Парламенту 1979 року взяли участь 63 % громадян держав-членів ЄС, і ця частка з кожними виборами скорочувалася: у 1984 році – 61 %, у 1989 році – 58,5 %, у 1994 – 56,5 %, у 1999 – 49 %, у 2004 році – 45,5 %, у 2009 – лише 43% [9, с.125-126]. На думку політичних експертів, є кілька причин, що пояснюють цей факт. По-перше, об'єктивно європейські інтереси поступаються за своїм значенням для виборців національним і навіть регіональним, локальним інтересам. Не менш істотно і те, що головну роль на виборах до Європарламенту, як і на виборах у національні парламенти, відіграють національні політичні партії. Європейських політичних партій практично немає, а координація діяльності національних партій, близьких по ідеології і головних цілям, по-справжньому не налагоджена навіть після введення прямих виборів до Європарламенту. На перший погляд це може показатися дивним, оскільки вплив Європарламенту на політику ЄС і, відповідно, на життя громадян росте. Однак більшість виборців слабо розбираються у взаєминах інститутів ЄС і дотепер погано уявляють собі роль і обсяг компетенції Європарламенту, вважаючи його органом малоефективним і занадто далеким від інтересів громадян. Крім того, політичні партії виділяють мало ресурсів на ведення європейської виборчої кампанії, а в її ході практично не піднімають загальноєвропейських питань, обмежуючись суто національними. Нарешті, ЄС все ще сприймається населенням насамперед як економічне об'єднання, що фактично не бере участь у вирішенні політичних питань [5, с.78].

Парадоксальним є й те, що найнижча явка була зафіксована у переважній більшості держав, які і досі вважаються новими членами ЄС – для них явка в межах 20% - 30% стала загальною тенденцією. Громадяни цих країн навпаки мали б проявляти високий інтерес щодо питань розвитку ЄС, оскільки упродовж тривалого часу мріяли увійти/повернутися до Європейської Спільноти. Однак на практиці вони демонструють абсентеїзм та апатію, а політичні еліти нових держав-членів ЄС все частіше займають євроскептичну позицію.

Вище наведене дає підстави дійти наступних висновків. В Європейському Парламенті вирішальний вплив на політичні процеси мають дві провідні партії – Європейська народна партія/Європейські демократи та Партія європейських соціалістів. Ці політичні об'єднання відіграли вирішальну роль у становленні партійно-політичної системи Європейського Союзу. Упродовж 1979 по 1999 років ключову позицію в Європейському Парламенті займала лівоцентристська Партія європейських соціалістів, а з 1999 і до сучасного етапу – правоцентристська Європейська народна партія/Європейські демократи.

Проаналізувавши результати виборів до Європарламенту, можна відзначити низьку явку громадян та посилення позицій так званих євроскептиків. Дані тенденції свідчать про низьку політичну культуру громадян ЄС і нерозуміння місця та впливу Парламенту на інтеграційні процеси в Європі. Необхідними засобами реформування має стати запровадження єдиної системи виборів у державах-членах ЄС та відповідність квоти депутатських мандатів населенню країни, що має на меті забезпечити реалізацію політичних прав громадян Європейського Союзу.

Політичним елітам варто перейти до створення європейських політичних партій з програмами, які можна влізнати, і з лідерами, яких можна ідентифікувати. Крім цього, потрібні фундаментальні структурні зміни. Партії мають подати уніфікований список кандидатів у всіх державах-членах ЄС та свого кандидата на посаду президента Єврокомісії. На даному етапі європейські партії це скоріше механічні об'єднання членів національних, ідеологічно близьких партій, що заважає структуризації Європарламенту та формуванню стабільної партійної системи.

1. Зам'ятін В. „Двічі по двадцять п'ять” / Віктор Зам'ятін // День. – 2004. – 12 червня.
2. Коваль В. Становлення парламентаризму в Європейському Союзі / В'ячеслав Коваль // Право України. – 2002. – № 2. – С. 143–146.
3. Коваль О. Європа пішла вправо / Олексій Коваль // Дзеркало тижня. – 2009. – 13-19 червня.
4. Малярчук В. Європейський парламент після виборів – 2004 / В'ячеслав Малярчук // Політичний менеджмент. – 2005. – № 2 (11). – С.156-164.
5. Мойсієнко В. Електоральна активність на виборах до Європейського парламенту: політико-соціологічний зріз / Василь Мойсієнко // Вісник Центральної виборчої комісії. – 2009. – № 2-3 (16-17). – С.77-82.
6. Парламентські вибори в Європейському Союзі / Д.С.Ковриженко, Д.М. Котляр та ін. – К.: Міленіум, 2002. – 116 с.
7. Політична система і громадянське суспільство: європейські і українські реалії: Монографія / За заг. ред. д.і.н., проф. А. І. Кудряченка. – К.: НІСД, 2007. – 396 с.
8. Словник-довідник ЄС / Під ред. Ю.Марченко – К.: К.І.С., 2001. – 152 с.
9. Сорочан А. Вибори до Європарламенту: суть, особливості та інтеграційні виклики [Електронний ресурс] / Аліна Сорочан // Режим доступу до журналу: www.pu.if.ua/.../nato/journal/2009/2009-29.pdf. – С.124-127.
10. <http://www.europarl.eu.int/> – офіційний сайт Європарламенту.
11. <http://www.epp-ed.eu> – офіційний сайт Європейської народної партії/ Європейських демократів.
12. <http://www.socialistgroup.eu> – офіційний сайт Партії європейських соціалістів.
13. <http://www.alde.eu> – офіційний сайт Альянсу лібералів та демократів за Європу.
14. <http://www.uengroup.org> – офіційний сайт Союзу за Європу Націй.
15. <http://www.greens-efa.org> – офіційний сайт Партії Зелених/Європейського вільного альянсу.
16. <http://www.guengl.eu> – офіційний сайт Групи Європейських об'єднаних лівих/Північних зелених лівих.

Відомості про основні політичні групи Європейського Парламенту

Європейська народна партія/Європейські демократи (англ. *European People's Party-European Democrats*) – одна з найпотужніших політичних груп у Європейському Парламенті, яка належить до правоцентристського напрямку. Вона була заснована 23 червня 1953 року. У квітні 1976 року в Брюсселі утворено блок з дванадцяти християнсько-демократичних партій семи держав-членів Європейської Спільноти під назвою Європейська народна партія. У створенні групи взяли участь такі найпотужніші політичні осередки Європи: Італійська Християнсько-демократична партія, Соціально-християнська партія Бельгії, Християнсько-соціальна народна партія Люксембургу, Християнсько-демократичний Заклик (Нідерланди), Християнсько-демократичний союз і Християнсько-соціальний союз (Німеччина), Об'єднання на підтримку республіки (Франція), Поміркована коаліційна партія Швеції та Християнські демократи Швеції.

До 1989 року вона функціонувала у формі двох окремих груп: група Народна партія та група Європейські демократи. У 1994 році ці дві групи об'єдналися і створили потужний політичний осередок в Європарламенті, який згодом переміг групу Європейських соціалістів, відтіснивши її на друге місце. Перемогу цієї політичної групи пояснюють відносною стабільністю політичних партій цього спрямування в державах-членах ЄС, адже це найбільша політична група в Європарламенті та єдина політична група, яка включає представників 27 держав-членів ЄС.

Програмною метою своєї діяльності ЄНП/ЄД проголошує єднання на федеральній основі та створення Сполучених Штатів Європи. Найважливішими напрямками діяльності партії визначено зміцнення валютного союзу, неухильне розширення на схід, антимонопольну політику, боротьбу з міжнародною організованою злочинністю, а також подальший розвиток спільної європейської оборонної та безпекової політики.

Після виборів 2009 року ця група знову розділилася на два окремі угруповання.

Головою ЄНП на сьогодні є Пауль Нюруп Расмуссен.

Партія європейських соціалістів (англ. *Party of European Socialists*) є лівоцентристською партією. Починаючи з 1979 по 1999 роки була найбільшою і найвпливовішою політичною групою в Європарламенті, й відіграла ключову роль у становленні партійно-політичної системи та розвитку Європейського Союзу загалом.

Першою спробою інституціалізації спільноти соціалістичних та соціал-демократичних партій Західної Європи стало рішення Люксембурзького з'їзду (1957 р.) щодо сприяння їхньому співробітництву саме для розвитку відносин між політичними партіями на європейському рівні, визначення спільних позицій стосовно проблем, що виникають при розширенні Європейських Спільнот. У 1974 році була створена Спілка Соціал-демократичних та Соціалістичних партій Європи, а у 1992 році вона реформована і з того часу носить сучасну назву. Ядром для створення Партії європейських соціалістів стали: Люксембурзька соціалістична робітничка партія, Нідерландська Народна партія за свободу та демократію, Соціал-демократична партія Німеччини, Французька соціалістична партія. На сучасному етапі ця політична група включає в себе 33 політичні партії.

Основними напрямками політичної діяльності є здійснення справедливої соціальної політики, подолання безробіття та нарощування зусиль у сфері політики зайнятості в ЄС, ухвалення Європейської хартії фундаментальних прав людини та поглиблення співпраці у сфері оборони між країнами ЄС відповідно до принципів Організації Об'єднаних Націй. Основною заслугою Партії європейських соціалістів є те, що саме завдяки її ініціативі відбулося розширення повноважень Європейського Парламенту.

Обов'язки голови Партії європейських соціалістів виконує Ф.Мунтеферінг.

Альянс лібералів та демократів за Європу (англ. *Alliance of Liberals and Democrats for Europe*) є третьою за значущістю групою в Європарламенті і відноситься до лівоцентристського напрямку. Федерація ліберальних і демократичних партій Європейського Співтовариства була заснована у березні 1976 року. До її складу увійшли 14 політичних партій, основними з яких були Англійська ліберальна партія, Французькі партії республіканців та радикал-соціалістів, Італійська ліберальна та республіканська партії, Західнонімецька ліберально-демократична партія. Федерація не стільки ставила за мету сприяння об'єднанню в Єдину Європу, скільки досягти міцного співробітництва ліберальних партій різних країн.

У грудні 1993 року партія була перейменована на сучасну манеру. Членами цього блоку можуть бути як партії, створені державами-членами ЄС, так і партії тих країн, що не входять до ЄС. Наразі Альянс лібералів та демократів за Європу об'єднує програмні настанови тридцяти партій 20 держав-членів ЄС.

Працюючи під керівництвом У.Еллемана-Йенсена, партія проголошує своїм політичним ідеалом федеративний устрій ЄС. Приділяє особливу увагу механізмам конкуренції в умовах вільного ринку та створенню законодавства в сфері надання притулку і в'їзду на територію ЄС, яке передбачало б створення демократичних механізмів контролю.

SUMMARY**Maradyk N. PECULIARITIES OF PARTY STRUCTURIZATION OF EUROPEAN PARLIAMENT**

The present article highlights the specific features typical for party structurization of European Parliament. The conclusion is that on the current stage European parties are, first of all, mechanic alliances of members of national, ideologically similar parties, and this fact hinders the structurization of European Parliament and forming of stable party system.